

SKAVSTA VÄSTRA

GESTALTNINGSPROGRAM
ALLMÄN PLATSMARK

2026-09-09
BRA Mark
Landskapsarkitekt
Hanna Rydberg

INLEDNING

Detta gestaltungsprogram har tagits fram som underlag till detaljplan för Skavsta Västra och anger övergripande principer för utformning av allmän platsmark inom planområdet. Programmet omfattar Industrigatan, Parkstråket samt Övriga grönytor och entrézoner.

Syftet är att säkerställa en sammanhållen och långsiktigt hållbar gestaltning där gaturum, vegetationsytor och dagvattenhantering samspelar i en tydligt formgiven helhet. Programmet ska fungera som vägledning vid fortsatt projektering och genomförandefas och skall samspela med Nyköpings kommuns tekniska standard för industrigata och allmän platsmark.

Målet är att skapa ett robust och orienterbart infrastrukturlandskap med en tydlig identitet i direkt anslutning till flygplatsen – ett område som fungerar i marknivå men som även är intressant och identitetsskapande i den stora skalan vid in- och utflygning till Skavsta.

ANALYS

Platsens förutsättningar

Planområdet ligger i direkt anslutning till Skavsta flygplats landningsbana och präglas av ett storskaligt och tekniskt landskap. Bebyggelsen är långsträckt och volymmässigt kraftfull, och huvudgatan löper parallellt med landningsbanan inne i det nya området.

Den höga andelen hårdgjorda ytor ställer stora krav på klimatanpassning och fördröjning av dagvatten. En identifierad lågpunkt inom området skapar förutsättningar att samla och fördröja vatten i ett sammanhängande parkstråk.

Platsens riktning och skala riskerar att skapa monotona gaturum om variation inte medvetet arbetas in i sektion, vegetation och rumslig avgränsning. Samtidigt ger den tydliga infrastrukturen goda möjligheter att arbeta med sekvensering, rytm och storskaliga landskapsmotiv.

Utmaningar

- *Storskalig och funktionsstyrd miljö* - Området präglas av stora byggnadsvolymer, breda trafikyor och logistiska flöden, vilket riskerar att skapa monotona och svårorienterade gaturum.
- *Linjär struktur och långsträckta sekvenser* - Närheten till landningsbanan och den parallella bebyggelsestrukturen förstärker upplevelsen av en lång, sammanhängande sträcka utan naturliga avbrott.
- *Hög andel hårdgjorda ytor* - Exploaterings omfattning innebär stora krav på dagvattenhantering, fördröjning och klimatanpassning inom begränsade ytor.
- *Flygplatsens säkerhets- och funktionskrav* - Restriktioner kring vegetation, vattenytor och tekniska installationer påverkar utformningen av grönstruktur och vistelseyor.
- *Begränsad mänsklig skala* - Miljön domineras av fordonstrafik och verksamheter, vilket ställer särskilda krav på att skapa orienterbarhet och rumslig variation.

Möjligheter

- *Tydlig övergripande struktur* - Den linjära infrastrukturen ger förutsättningar att arbeta med rytm, sekvensering och sammanhållande gestaltungsprinciper.
- *Gestaltande dagvattenlösningar* - Krav på fördröjning och infiltration kan integreras i park- och svackstråk som bidrar till områdets identitet.
- *Läsbarhet i plan* - Parkstråk och grönytor kan utformas med en tydlig struktur som är uppfattbar både från marknivå och i flygperspektiv.
- *Sekvenserat gaturum* - Genom att låta gatans bredd och grönstruktur variera i relation till funktion skapas orienterbarhet och variation längs huvudstråket.
- *Robust och hållbar materialitet* - Den industriella kontexten möjliggör en tålig och långsiktigt hållbar gestaltning med tydlig arkitektonisk karaktär.
- *Sammanhängande grön struktur* - Park- och infiltrationsstråk kan fungera som områdets rumsliga ryggrad och knyta samman olika fastigheter och funktioner.

Flygbild över planområdet, Lantmäteriet

Illustration planområde- DINELLJOHANSSON arkitekter

GESTALTNINGSIDÈ

Ett sekvenserat infrastrukturlandskap

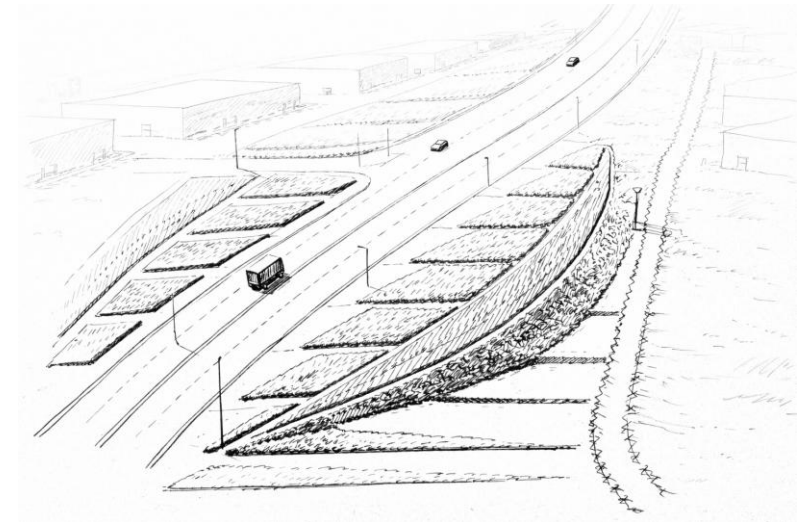
Skavsta Västra formas som ett sammanhängande landskapsrum där gata, park och dagvattenhantering integreras i en tydlig rumslig komposition.

Utgångspunkten är platsens storskalighet. Den långa huvudgatan, **Industrigatan**, delas därför in i funktionellt motiverade sektioner om cirka 100-400 meter. Genom variation i gatusektion, växtbäddarnas bredd och bearbetning av kantzoner skapas rytm och orienterbarhet. I de smalare partierna definieras gaturummet genom trädplanteringar och tydliga avgränsningar av låga murar. I de bredare partierna öppnas rummet upp mot större vegetationsytor och svackdiken/ nedsänkta planteringar och här bildas rumskapande platsbildningar.

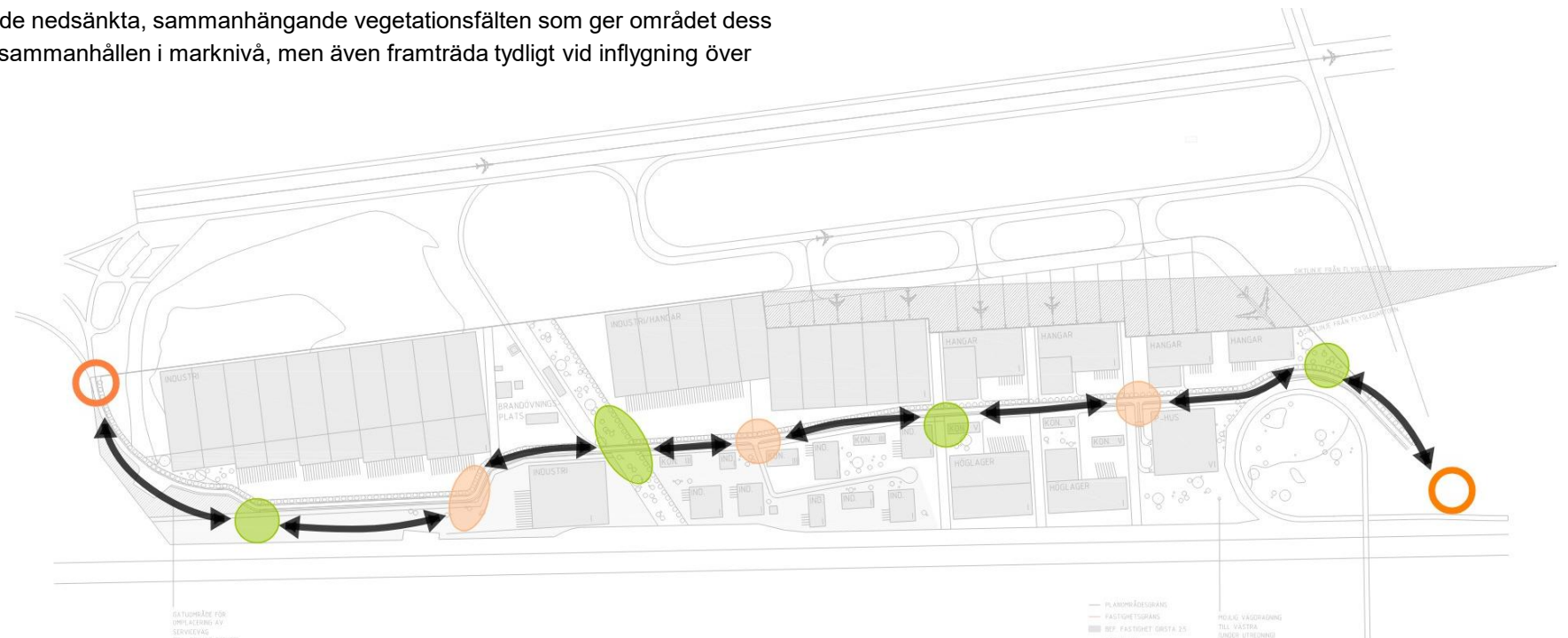
Parkstråket och **övriga gröna stråk** utformas som ett sammanhängande stråk. Ytor med krossad grov makadam eller sten kan varieras med strikta vegetationsfält nedsänkta eller i nivå med omgivande ytor. De stora planteringsfälten ges en tydlig riktning som skapar ett grafiskt mönster i landskapet. Gestaltningen bygger på kontrasten mellan breda, sammanhängande grönsjok och stråk av makadam som bryter av. De återkommande planteringsfälten och stenpartierna i strikt geometri ger området identitet och igenkänning. Detta är ett robust system där samma princip kan skalas upp eller ned utan att den rumsliga idén går förlorad. Gestaltningen kontrasterar mot det öppna sörmländska landskapet och de storskaliga byggnadsvolumerna.

Som en del av den sekvenserade strukturen formas även **entrézon**er och ett antal **rumsskapande platsbildningar** längs Industrigatan. Dessa noder uppstår där gatans funktion förändras, exempelvis vid infarter till kvartersmark, där gång- och cykelbanan byter sida eller där hastighetsdämpande åtgärder införs. Platsbildningarna fungerar som rytmiska markeringar i det linjära stråket och bidrar till orienterbarhet, variation och en tydligare rumslig struktur. Platsbildningarna bedöms ske ca var 400 meter.

Det är kontrasten mellan den strama, plana infrastrukturen och de nedsänkta, sammanhängande vegetationsfälten som ger området dess rumsliga karaktär. Gestaltningen ska upplevas konsekvent och sammanhållen i marknivå, men även framträda tydligt vid inflygning över området.

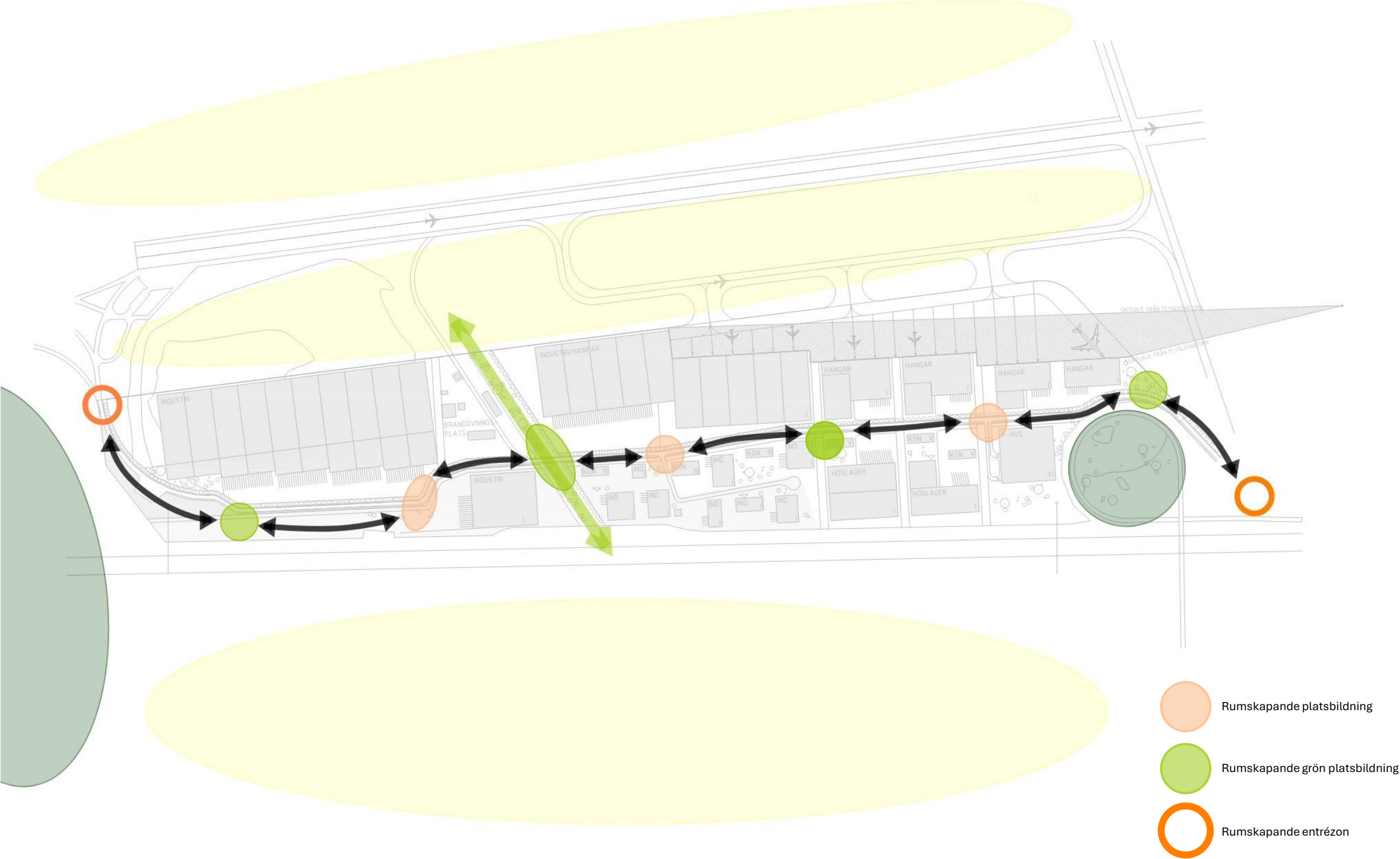

Konceptuell skiss med inspiration från Auckland International Airport- Gestaltningen av de gröna upplevas konsekvent och sammanhållen i marknivå, men framträder tydligt även vid inflygning över området.

PROGRAMSKISS

DAGVATTENSTRATEGI

Dagvattenstrategi

Dagvattenhanteringen är tongivande för hela området Skavsta Västra och integreras i landskapets gestaltning. Systemet byggs upp som en flerstegslösning där vatten hanteras inom kvartersmark, längs Industrigatan och slutligen i parkstråkets eller annan lågpunkt. Varje del avlastar nästa steg i systemet. Lösningarna är öppna och ytliga. Genom höjdsättning, nedsänkta vegetationsytor och svackdiken förenas funktion med rumsbildning.

Med hänsyn till flygplatsens säkerhetskrav undviks permanenta vattenytor. Dagvattenlösningarna utformas som torra system – svackdiken, terrasserade grönytor och infiltrationsytor – som endast vattenfylls temporärt. Systemet dimensioneras för ett 100-årsregn och ska säkerställa att utflödet inte ökar jämfört med dagens situation.

Kvartersmark

Fastigheter ska fördröja vatten enligt Nyköping kommuns strategi för dagvatten och skyfall. Antingen genom ytliga lösningar eller magasin.

Industrigatan

Industrigatan kompletteras med gröna kantzoner och svackdiken som tillfälligt magasinera vatten. De nedsänkta planteringsytorna skapar en tydlig sektion mellan trafik och vegetation.

Parkstråket

Parken fungerar som områdets lågpunkt och rymmer huvuddelen av fördröjningsvolymen genom terrasserade torrdammar och definierade översvåmningsytor.

För dimensionerande volymer, ytor och beräkningar beskrivs det i till detaljplanen tillhörande dagvattenutredning.

Höjdsättning och flödesvägar

Höjdsättningen av planområdet är avgörande för systemets funktion.

- Marklutningar ska styra ytligt vatten mot lågpunkter.
- Bebyggelse ska placeras över beräknad överdämningsnivå.

Vid extrema regn ska vatten kunna breda ut sig kontrollerat inom definierade ytor utan att skada byggnader eller infrastruktur.

Med hänsyn till flygplatsens säkerhetskrav ska permanenta vattenytor undvikas.

Dagvattenlösningarna kan utformas som:

- Torrdammar
- Svackdiken
- Terrasserade grönytor
- Infiltrationsfält

Ytorna ska vara torra under normalförhållanden och endast vattenfyllas temporärt vid kraftiga regn.

Gestaltande princip för Dagvattenhantering

Dagvattenhanteringen är inte ett tekniskt tillägg utan en integrerad del av områdets gestaltning. Markens form, terrassering och vegetationsytor skapar en tydlig och läsbar struktur som:

- Bryter upp det storskaliga landskapet
- Skapar rumslig variation
- Ger identitet åt parkstråket

Exempel på öppen dagvattenhantering för att undvika stående vattenspeglar i park och gatumiljö.

Bild från Dagvattenutredningen. Figur 20 Översikt över förslag på dagvattenhantering. I förslaget fördröjs dagvatten i svackdike / torrdamm längs vägsträckan samt i en torrdamm i parkytan vid områdets lågpunkt

INDUSTRIGATAN

Industrigatan är områdets huvudsakliga trafikstråk och utformas enligt kommunens tekniska standard. Gestaltningsprogrammet anger kompletterande principer för sekvensering, vegetationsgestaltning och rumsbildning.

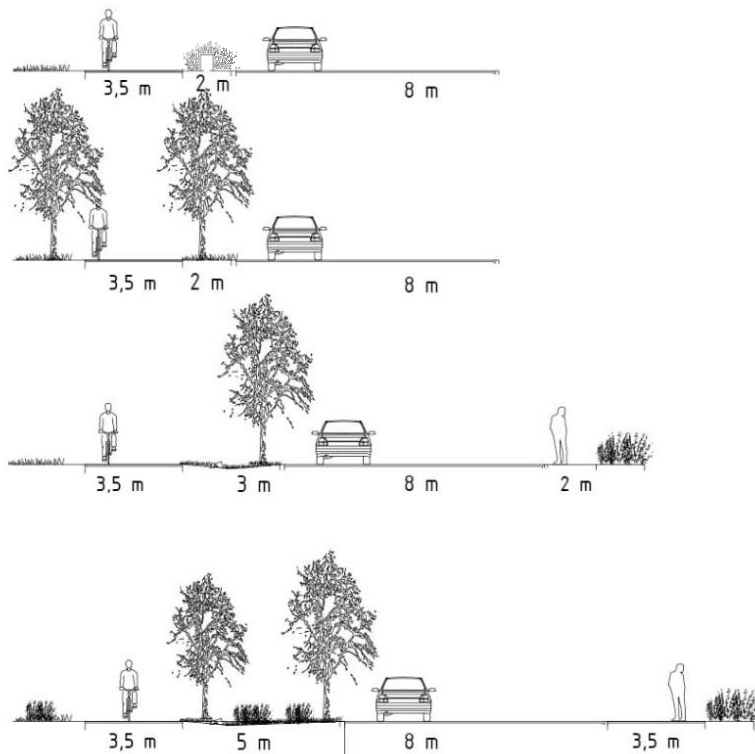
Körbanan är 8,0 meter bred och kompletteras med 3,5 meter gång- och cykelbana. Gröna kantzoner ges varierande bredd, vilket innebär att gatusektionen totalt varierar mellan cirka 12 och 20 meter.

I de smalare sektionerna förstärks riktningen genom sammanhängande trädrader och återhållsamma planteringar. I partier kan trädrad ersättas av annan lägre grönska som definierar och ramar in gaturummet.

I de bredare partierna öppnas gaturummet upp mot större vegetationsytor där svackdiken och nedsänkta planteringar löper längs med gatan.

Trädplanteringarna ska skapa rytm och proportion i den långa gatusekvensen. Artval ska baseras på ståndort, vindutsatthet och gatans bredd. Växtbäddarnas uppbyggnad ska säkerställa god etablering och lång livslängd.

Sekundärgator inom området utformas enligt Nyköpings kommuns tekniska standard för lokalgata. Minsta körbanebredd ska uppfylla kommunens krav. Gatan kan utformas med en gångbana och körbana, enligt gällande kommunal standard.

Exempel 4 olika möjliga gatusektioner. Exempel på några möjliga typer av gatusektioner som kan sekvenseras längs industrigatan för att bryta upp gaturummet.

RUMSSKAPANDE PLATSBILDNINGAR

Längs Industrigatan anordnas rumsskapande platsbildningar som bryter upp gatusekvensen och skapar tydliga noder. Dessa platser uppstår där funktionella behov sammanfaller med en gestaltningsmässig möjlighet att förändra gaturummets karaktär. Syftet är att bryta av ett trafikrummet, sänka hastigheten och tillskapa säkra passager för gång- och cykeltrafikanter. Utöver det kan de användas för att förtydliga målpunkter och infarter/entréer, rekreation och/eller dagvatten-/skyfallshantering.

Platsbildningarna lokaliseras exempelvis där infarter till kvartersmark anordnas, där gång- och cykelbanan byter sida eller där hastighetsdämpande åtgärder införs. I dessa lägen förstärks gaturummet genom en medveten gestaltning av sektion, vegetation och material.

Sektionen kan variera genom breddade vegetationszoner, förändrade kantavgränsningar eller markmaterial med annan struktur. Trädrader kan markeras, brytas eller kompletteras med planteringsytor. Låga murar eller förstärkta övergångar kan tydliggöra platsens betydelse.

Gestaltningen ska vara konsekvent och avläsbar. Varje platsbildning ska upplevas som en förtätning i gatustrukturen, där skala och tempo förändras utan att den övergripande karaktären går förlorad.

Platsbildningarna bidrar till:

- *Orienterbarhet i det storskaliga verksamhetsområdet*
- *Trafiksäkerhet genom hastighetsdämpande verkan*
- *Variation och rytm i gatusekvensen*
- *En tydligare koppling mellan gata och kvartersmark*

Schematisk skiss rumskapande platsbildningar.

INDUSTRIGATAN SEKTIONER

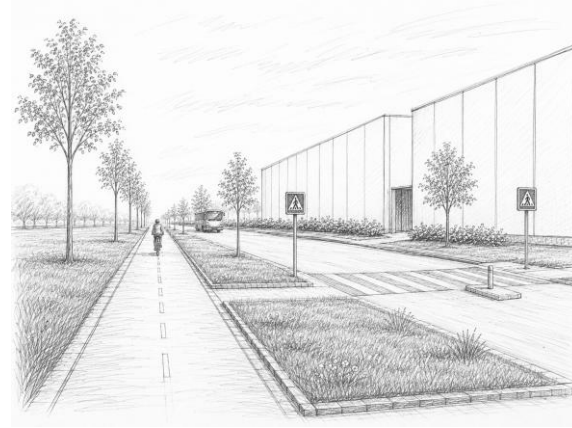

Exempel gatusektion A, smal sektion med byggnader placerade nära gaturummet. Träd och buskage varieras längs sträckan för motverka en för stark linjär upplevelse.

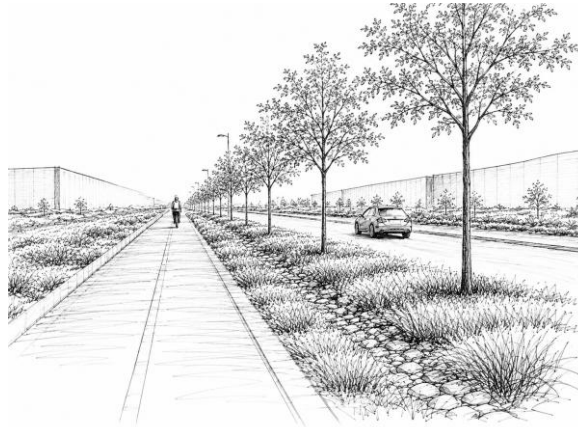

Exempel gatusektion A, smal sektion där gaturummet definieras av ett lågt buskage som löper längs sträckan. Vatten fördröjs i sänka eller leds till annan plats för fördröjning.

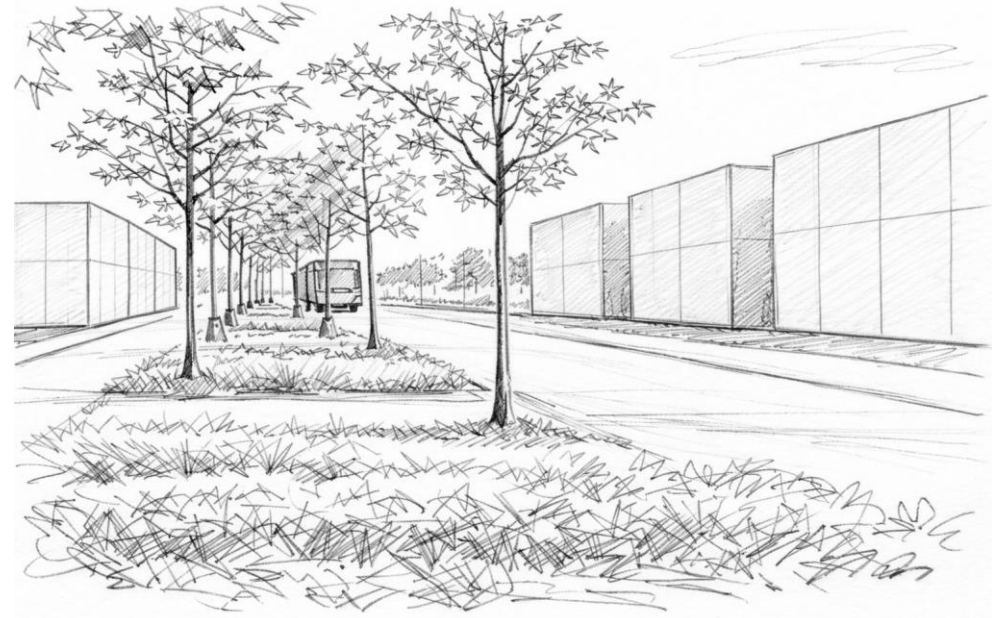
Buskaget skapar en tydlig avgränsning mellan trafik och gång- och cykelstråk och ger gatan ett sammanhållet och robust uttryck. Sektionen ska dock inte användas kontinuerligt, utan varieras och sekvenseras med övriga gatusektioner för att skapa rytm i gatustrukturen.

Exempel gatusektion B. Sektionen samverkar med övriga gatutyper för att skapa variation där trädrader och vegetationszoner och passager formar ett tydligt och sammanhållet rytm längs Industriegatan.

Exempel gatusektion C, där ett öppet svackdike integreras i gaturummet för lokal dagvattenhantering. Vegetationsytorna bidrar både till fördröjning och infiltration samt till en grönare och mer varierad gatusekvens.

Två exempel gatusektion D, där grönskan ges utrymme att breda ut sig i gaturummet. Dubbla trädrader kan med fördel placeras med en lätt förskjutning för att skapa dynamik och motverka att den långa gatusträckningens förstärks.

PARKSTRÅKET

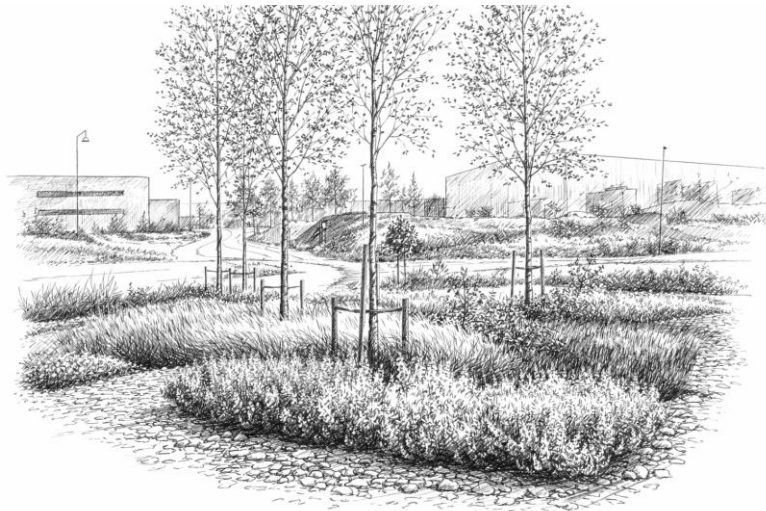
Parkstråket utgör områdets lågpunkt och gestaltas till att samtidigt bli ett centralt placerat grönt rum karaktärgivande för hela området. Här sker huvuddelen av dagvattenfördröjningen genom torrdammar och kontrollerad översvämning. Samtidigt utformas parkstråket som ett sammanhängande rum med tydlig formverkan i den stora skalan. Gestaltningen bygger på stora, sammanhängande planteringsytor i strikt geometri snarare än små uppdelade ytor.

Planteringarna kan bestå av gräsytor med ängskaraktär, eller låga planteringar av robusta buskar beroende på ståndort och översvämningsfrekvens. Partier av krossad sten eller makadam kan integreras som grafiska element och förstärka den geometriska formverkan. Uttrycket ska vara repetitivt och sammanhållet. Fälten ska upplevas som stora, lugna ytor med tydlig riktning. Det är skalan, riktningen och fältens avgränsning som ger parken identitet.

Växtval ska vara robusta och stresskänsliga dvs vind- och torktåliga. Delar av ytorna ska även periodvis tåla att stå under vatten.

Parken ska vara tillgänglig och attraktiv i vardagen för de människor som vistas här – ett gröonstråk som skapar rumsbildningar, skuggande träd och variation i vegetationskaraktär, samtidigt som det uppfyller tekniska krav på fördröjning.

Från luften framträder parkstråket som ett grafiskt och sammanhållet grönt band – ett tydligt landskapsmotiv vid inflygning över Skavsta. Gestaltningen ska vara tillräckligt stark i sin form för att bära även i flygperspektivet.

ÖVRIGA GRÖNSTRÅK OCH ENTRÉZONER

Entrézonerna markerar infarten till Skavsta Västra och ska ha inslag av områdets övergripande gestaltningsidé.

Gestaltningen av entréerna anknyter till parkstråkets repetitiva och storskaliga vegetationsmönster. Sammanhängande fält av vegetation och krossad sten i strikt geometri. De grafiska fälten ges en konsekvent riktning och avgränsning så att de upplevs som en del av samma landskapsmotiv som löper genom området. Platser kan även kompletteras med konstverk, figurer eller på annat sätt utmärka sig.

Planteringsfälten ska vara stora och lugna snarare än detaljrika. Låga vegetationssjok kombineras med partier av makadam eller krossad sten. Materialmötena ska vara tydliga och förstärka det grafiska uttrycket.

Det är kontrasten mellan vegetation och sten samt de konsekventa formspråket som skapar identitet.

Från marknivå ska gestaltningen vara tydlig och förstärka orienterbarheten i trafikmiljön.

Från luften framträder den som en del av det sammanhängande grafiska landskapsmotiv som definierar Skavsta Västra vid inflygning.

PRINCIPER FÖR MATERIALVAL

Material och vegetation ska vara anpassade till verksamhetsområdet och det flygplatsnära läget.

Materialpaletten ska vara genomtänkt och konsekvent. Låga murar kan användas för att definiera linjära partier och skapa tydliga övergångar mellan hårdgjorda ytor och planteringar. Markbeläggningar ska dimensioneras för tung trafik på körbara ytor.

Växtval ska utgå från ståndort, lokalklimat och eventuella säkerhetskrav från flygplatsen. Vegetationen ska inte attrahera fågelliv i en omfattning som påverkar flygsäkerheten. Arter och sorter ska väljas med hänsyn till vind, torka och periodvis översvämning. Växtval sker i dialog med flygplatsens säkerhetskrav i kommande projekteringsskede.

Planteringarna ska bidra med rumslighet och årstidsvariation utan att kompromissa med driftbarhet och långsiktig hållbarhet..

